

บทที่ ๑

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวรรณคดี วรรณกรรม และวรรณศิลป์

วรรณกรรมเป็นงานเขียนที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อใช้ถ่ายทอดความรู้ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ประสบการณ์ สภาพสังคม วิถีชีวิต รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี ในบทนี้จะอธิบายความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวรรณคดี วรรณกรรม และวรรณศิลป์ จะทำให้นักศึกษาเข้าใจได้ว่าการอ่านวรรณคดีวรรณกรรมนั้นมีจุดมุ่งหมายอย่างไร และมีประโยชน์ในการเรียนอย่างไร โดยแบ่งเป็นหัวข้อต่อไปนี้

๑.๑ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวรรณกรรมและวรรณคดีไทย

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวรรณกรรมและวรรณคดีไทยที่นักศึกษาควรทราบ คือ ความหมายของคำว่าวรรณคดี วรรณกรรม และวรรณศิลป์ เพื่อจำแนกความแตกต่างระหว่างวรรณคดีและวรรณกรรม การทำความเข้าใจการแบ่งประเภทของวรรณกรรมว่ามีเกณฑ์การแบ่งประเภทเกณฑ์ใดบ้าง รวมถึงลักษณะทั่วไปและปัจจัยการสร้างวรรณคดีไทย เพื่อทำความเข้าใจขอบของการประพันธ์ และเชื่อมโยงกับลักษณะของวรรณกรรมขนบธรรมเนียมประเพณีได้

๑.๑.๑ ความหมายของวรรณคดี วรรณกรรม และวรรณศิลป์

ความหมายของวรรณคดีตามรูปศัพท์ คำว่า “วรรณ” แปลว่า หนังสือ สีสัน ชนิด เพศ ตัวอักษร คำว่า “คดี” แปลว่า เรื่อง ความ ทาง ดังนั้นความหมายของคำว่า “วรรณคดี” แปลว่า ทางแห่งหนังสือ ในที่นี้ก็คือ เรื่องที่แต่งขึ้นเป็นหนังสือ ส่วนความหมายตามแนวคิดตะวันตก แบ่งความหมายของวรรณคดีออกเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะแรกคือวรรณคดีทั่วไป หมายถึง งานเขียนทุกชนิด ไม่ว่าดีหรือไม่ และลักษณะที่สองคือวรรณคดีที่มีวรรณศิลป์ เป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมว่าแต่งดี มีความงาม

ความหมายตามแนวคิดของนักวรรณคดีไทย

กุหลาบ มลลิกะมาส (๒๕๒๕, น. ๓) สรุปความหมายของวรรณคดีไว้ ดังนี้

๑. ความหมายอย่างกว้าง หมายถึง สิ่งเขียนขึ้นหรือประพันธ์ขึ้นทุกอย่าง
๒. ความหมายอย่างแคบลง หมายถึง หนังสือดี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จัก มีคุณสมบัติในด้านรูปแบบและวิธีแสดงออก เช่น หลักศิลาจารึก รามเกียรติ์ ไตรภูมิพระร่วง
๓. ความหมายแคบและกระชับยิ่งขึ้น เฉพาะสิ่งที่เขียนขึ้น มีศิลปะในการแต่งจนได้รับยกย่องว่ามีวรรณศิลป์ สร้างอารมณ์และจินตนาการ หรือทำให้ตระหนักในคุณค่าของชีวิตและธรรมชาติ ตลอดจนเข้าใจจิตใจและพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ เช่น นิราศต่าง ๆ ลิลิตพระลอ เป็นต้น

ประจักษ์ ประภาพิทยากร (๒๕๒๒, น. ๓) ได้กล่าวถึงลักษณะของวรรณคดี ดังนี้

๑. สำนวนโวหารเก๋แย่งเกลา อ่านแล้วเกิดความไพเราะ รื่นหู
๒. ทำให้ผู้อ่านเกิดความสะเทือนอารมณ์
๓. มีคติธรรม ส่งเสริมให้เกิดสติปัญญา
๔. กาลเวลาพิสูจน์ว่าเป็นที่นิยมของปวงชน

คุณสมบัติของวรรณคดีตามที่ปรากฏในมาตราที่ ๘ ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งวรรณคดีสโมสร มีดังนี้

๑. เป็นหนังสือดี เป็นเรื่องที่สาธารณชนอ่านได้โดยไม่เสียประโยชน์ คือ ไม่เป็นเรื่องทฤาษิต เป็นเรื่อง
ที่ชักจูงความคิดผู้อ่านไปในทางอันไม่เป็นแก่นสาร หรือไม่ชวนให้คิดวนวายไปในทางการเมือง อันเป็นเครื่อง
รำคาญแก่รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๒. เป็นหนังสือที่แต่งดี ใช้วิธีเรียบเรียงอย่างใด ๆ ก็ตาม แต่ต้องให้เป็นภาษาไทยอันดี ถูกต้องตาม
เยี่ยงอย่างที่ใช้ในโบราณกาล หรือในปद्यุบันกาลก็ได้ ไม่ใช่ใช้ภาษาซึ่งเลียนแบบภาษาต่างประเทศ หรือใช้วิธี
ผูกประโยคประธานตามแบบภาษาต่างประเทศ

จากคุณสมบัติดังกล่าวก็สอดคล้องกับความหมายของวรรณคดีในความหมายอย่างแคบ กล่าวคือเป็น
งานเขียนหรือหนังสือที่ดี มีประโยชน์ต่อผู้อ่าน และมีการเรียบเรียงที่ใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องดีงาม ดังนั้น
วรรณคดี ตามความหมายในพระราชกฤษฎีกาตั้งวรรณคดีสโมสร หมายถึง

๑. กวีนิพนธ์ คือเป็น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน

๒. ละครไทย แต่งเป็นกลอน มีกำหนดหน้าพาทย์

๓. นิทาน คือ เรื่องราวกันผูกขึ้นและแต่งเป็นร้อยแก้ว

๔. ละครพูด (คือ ละครแบบไทย ได้มาจากตะวันตก เป็นละครที่ไม่แต่งเครื่องอย่างละครรำ แต่
แต่งตัวตามสภาพชีวิตจริง แสดงกิริยาท่าทางอย่างคนจริง ๆ และจัดฉากจริง ๆ ตามเนื้อเรื่อง พระบาทสมเด็จพระ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ริเริ่มขึ้น)

๕. อธิบาย (คือ “เอสเซย์” หรือ “แอมเพลต”) แสดงด้วยศิลปวิทยา หรือกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง
(แต่ไม่ใช่ตำราหรือแบบเรียนหรือความเรียงเรื่องโบราณคดี มีพงศาวดาร เป็นต้น)

เมื่อพิจารณาการนิยามความหมายของวรรณคดีข้างต้นสามารถสรุปความหมายของวรรณคดีว่า
วรรณคดี หมายถึง งานเขียนหรือหนังสือที่ประพันธ์ขึ้นอย่างมีวรรณศิลป์ จะเป็นรูปแบบร้อยแก้วหรือร้อยกรอง
ก็ได้

ความหมายของวรรณกรรม คำว่า “วรรณกรรม” มีปรากฏเป็นหลักฐานทางกฎหมายครั้งแรกใน
พระราชบัญญัติคุ้มครองศิลปะและวรรณกรรม พ.ศ. ๒๔๗๔ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Literary Work หรือ
General Literature หมายถึง สิ่งที่เขียนขึ้น ประพันธ์ขึ้นทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด เพื่อจุดมุ่งหมายใด
งานเขียนทุกชนิด ไม่เน้นการแสดงออกว่ามีคุณค่าทางอารมณ์หรือไม่ ไม่จำกัดว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามหลัก
วรรณคดีหรือไม่

ส่วนในเอกสารวัฒนธรรมของกรมการวัฒนธรรมฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้กำหนดลักษณะงานเขียน
ที่มีลักษณะเป็นวรรณกรรมไว้ว่า “หนังสือที่จัดเป็นวรรณกรรมนั้นคือหนังสือชั้นดีที่มีลักษณะก่อให้เกิด
ประโยชน์แก่ผู้อ่านและมีแก่นสารที่จะยึดถือเอามาอ้างอิงได้ หนังสือชั้นดีนั้น เขายังเอามาคัดเลือกจัดเป็น
ประเภทดีเยี่ยมอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าหนังสือประเภทวรรณคดี” (ประจักษ์ ประภาพิทยากร, ๒๕๒๒, น. ๒)

กุหลาบ มลลิกะมาส (๒๕๒๕, น. ๕) ได้ให้ความหมายของวรรณกรรมไว้ว่า

๑. หมายถึง โกลัเคียงกับวรรณคดีอย่างกว้างขวาง คือ หมายถึงสิ่งที่เขียนขึ้น ประพันธ์ขึ้นทั้งหมด ไม่
ว่าจะเป็นรูปแบบใด

๒. หมายถึง สิ่งที่เขียนขึ้นด้วยภาษาใดภาษาหนึ่ง ในสมัยหนึ่ง หรือในบ้านเมืองหนึ่ง ๆ เป็นรายเรื่องไป
เช่น ใ้ว่าวรรณกรรมสุนทรภู่ วรรณกรรมร่วมสมัย วรรณกรรมรัสเซีย วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ คำว่า
วรรณกรรม มีความหมายเป็นกลาง ๆ ไม่ประเมินคุณค่า จึงไม่เหมือนกับวรรณคดีในความหมายอย่างแคบ

ดังนั้นจะเห็นว่าเมื่อกล่าวถึงงานเขียนที่เป็นวรรณกรรมย่อมหมายถึงงานเขียนทุกชนิดทุกประเภทที่ประพันธ์ขึ้นทุกรูปแบบ โดยไม่จำกัดว่าจะมีคุณค่าทางอารมณ์ หรือไม่ครบถ้วนตามการประเมินค่าอย่างคุณสมบัติของวรรณคดี

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (๒๕๒๖, น. ๕) ได้อธิบายความแตกต่างระหว่างวรรณคดีกับวรรณกรรมไว้ว่า วรรณคดีต้องประกอบด้วยลักษณะทางวรรณศิลป์ ทำให้ผู้อ่านได้ยินทั้งเสียง ได้เห็นทั้งภาพ และรู้สึกถึงอารมณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้วรรณคดียังเป็นหนังสือที่ทรงคุณค่าเหนือกาลเวลา ซึ่งสามารถโน้มน้าวให้ผู้อ่านสัมผัสได้ถึงความงาม ความไพเราะ และธรรมชาติของมนุษย์

จากคำอธิบายของรื่นฤทัย สัจจพันธุ์ แสดงให้เห็นว่าสิ่งหนึ่งที่แสดงความแตกต่างระหว่างวรรณคดีกับวรรณกรรมก็คือวรรณศิลป์

ความหมายของวรรณศิลป์ คำว่า “วรรณศิลป์” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า The Art of Literature ปรากฏครั้งแรกในพระราชบัญญัติราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๖๕ หมายถึง ศิลปะแห่งการเรียบเรียงถ้อยคำ หรือศิลปะในการแต่งหนังสือ

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (๒๕๕๗, น. ๑๓) อธิบายว่า

วรรณศิลป์ มีความหมายว่า ศิลปะของการประพันธ์ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า The Art of Literature หนังสือที่มีวรรณศิลป์ จะเป็นหนังสือที่ได้รับยกย่องว่าเป็นวรรณคดี เพราะมีศิลปะของการประพันธ์ที่นักประพันธ์สามารถถ่ายทอด (expression) อารมณ์ สะเทือนใจ (emotion) และจินตนาการ (imagination) ด้วยกลวิธี (technique) ต่าง ๆ และมีลีลาภาษา (style) ที่งดงามเหมาะสมทำให้วรรณคดีเรื่องนั้น ๆ มีองค์ประกอบ (composition) ทุกส่วนประสานกันอย่างเข้มข้น มีพลังในการเร้าอารมณ์ความรู้สึกของผู้รับให้หวนไหว คล้อยตาม เกิดมโนภาพ และกระตุ้นให้เกิดความนึกคิดอันเกิดประโยชน์ต่อชีวิต และสังคม

๑. อารมณ์สะเทือนใจ เช่น อารมณ์สะเทือนใจเพราะความรัก ทำให้เกิดเพลงยาว เพราะความเศร้าอันเกิดจากการพลัดพรากจากคนรัก ทำให้เกิดบทนิราศ ความศรัทธาในองค์พระมหากษัตริย์ ทำให้เกิดวรรณกรรมเฉลิมพระเกียรติ

๒. ความนึกคิดและจินตนาการ ผู้ประพันธ์แสดงออกโดยให้ภาพที่ตรงไปตรงมา หรือภาพเชิงเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการได้ชัดเจนมากขึ้น

๓. การแสดงออกทางด้านภาษาของผู้ประพันธ์ การใช้ภาษาที่ดีในงานประพันธ์ย่อมทำให้สื่อสารอารมณ์ความรู้สึกรวมถึงความคิดที่ดีสู่ผู้อ่านได้ และจะทำให้งานประพันธ์นั้นเกิดคุณค่า

๔. ท่วงทำนองแต่ง เป็นการเลือกการใช้คำและลีลาการประพันธ์ ซึ่งเป็นลีลาเฉพาะของผู้ประพันธ์แต่ละท่าน

๕. เทคนิค (กลวิธี) เป็นการแสดงฝีมือของผู้แต่งในการผูกเรื่องให้น่าติดตามและมีความน่าสนใจ ซึ่งเป็นส่วนที่ใช้ประเมินว่าผู้ประพันธ์มีฝีมือมากเพียงใด

๖. องค์ประกอบ คือการสร้างคุณสมบัติให้จุดเด่นและรายละเอียดปลีกย่อยประสานกันอย่างสมบูรณ์ เช่น การเลือกใช้คำประพันธ์ให้เหมาะสมแก่นเนื้อหาของเรื่อง

๑.๑.๒ การแบ่งประเภทของวรรณกรรม

เกณฑ์การแบ่งประเภทของวรรณกรรมมีเกณฑ์ในการแบ่งได้หลายเกณฑ์ ในที่นี้จะอธิบายทั้งหมด ๕ เกณฑ์ ดังนี้

๑.๑.๒.๑ การแบ่งประเภทตามจุดมุ่งหมายของการเขียน

- ๑) สารคดี เขียนเพื่อให้ความรู้เป็นหลัก (Non-fiction) เช่น พระราชนิพนธ์สิบสองเดือน
  - ๒) บันเทิงคดี เขียนเพื่อความเพลิดเพลินเป็นหลัก (Fiction) เช่น ขุนช้างขุนแผน
- อิเหนา พระอภัยมณี

๑.๑.๒.๒ การแบ่งประเภทตามหลักฐานที่ได้มา

- ๑) วรรณคดีที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง (จารึกหลักที่ ๑) ไตรภูมิพระร่วง รามเกียรติ์ สามก๊ก
  - ๒) วรรณคดีที่ไม่บันทึกไว้เป็นหลักฐาน (มุขปาฐะ) เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงเรือ
- นิทานท้องถิ่น

๑.๑.๒.๓ การแบ่งประเภทตามประโยชน์ที่ได้จากเนื้อหา

- ๑) วรรณคดีบริสุทธิ์ คือ เกิดจากอารมณ์สะท้อนใจของกวี มุ่งแสดงออกทางวรรณศิลป์เป็นหลัก เช่น นิราศนรินทร์ สมุทรโฆษคำฉันท์ เสภาขุนช้างขุนแผน
- ๒) วรรณคดีประยุกต์ มุ่งผลประโยชน์อื่นมากกว่าความบันเทิง เช่น ลิลิตโองการแข่งน้ำ สุภาสิตสอนหญิง ไตรภูมิพระร่วง คำฉันท์ดุขกฐิต์สังเวทกล่อมช้าง เพลงยาวพยากรณ์กรุงศรีอยุธยา

๑.๑.๒.๔ การแบ่งประเภทตามลักษณะของเนื้อหา

- ๑) วรรณคดีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ หรือวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติ เช่น ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง (จารึกหลักที่ ๑) ลิลิตยวนพ่าย ลิลิตทะเลงพ่าย สามกรุง โคลงเฉลิมพระเกียรติพระเจ้ากรุงธนบุรี
- ๒) วรรณคดีเกี่ยวกับพิธีกรรมและขนบประเพณี เช่น พระราชนิพนธ์สิบสองเดือน นางนพมาศ ลิลิตโองการแข่งน้ำ คำฉันท์ดุขกฐิต์สังเวทกล่อมช้าง
- ๓) วรรณคดีเกี่ยวกับศาสนาหรือศีลธรรม เช่น ไตรภูมิพระร่วง มหาชาติคำหลวง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก ปฐมสมโพธิกถา ไตรภูมิโลกวินิจยกถา
- ๔) วรรณคดีนิราศ เช่น นิราศนรินทร์ นิราศภูเขาทอง นิราศพระปฐม นิราศพระบาท นิราศลอนดอน
- ๕) วรรณคดีการละครหรือนาฏวรรณคดี เช่น รามเกียรติ์ เงาะป่า ศกุนตลา อิเหนา

๑.๑.๒.๕ การแบ่งประเภทตามรูปแบบคำประพันธ์

๑) ร้อยแก้ว คือการเรียบเรียงถ้อยคำ ไม่มีแบบแผนตายตัว การเขียนร้อยแก้วในสมัยโบราณมักจะเป็นร้อยแก้วแบบสัมผัส เช่น ศิลปจารึกพ่อขุนรามคำแหง (จารึกหลักที่ ๑) ไตรภูมิพระร่วง

๒) ร้อยกรอง คือการประพันธ์ที่ใช้ระเบียบของภาษาและการแสดงออกซึ่งความคิดขั้นสูง โดยมีรูปแบบข้อบังคับ กฎเกณฑ์เฉพาะแบบ เช่น กำหนดจำนวนคำ กำหนดตำแหน่งรับสัมผัส กำหนดจำนวนวรรค กำหนดเสียงวรรณยุกต์ กำหนดเสียงหนักเบาสั้นยาว (ครู-ลหุ)

โคลง: บังคับจำนวนคำ การแบ่งวรรค การรับสัมผัส และเสียงวรรณยุกต์ตามตำแหน่งที่กำหนดให้ แบบโคลงที่ใช้กันมาก ได้แก่ โคลงสุภาพ โคลงตัน โคลงโบราณ ตัวอย่างเช่น โคลงกำสรวลศรีปราชญ์ โคลงภาพพระราชนิพนธ์ของกวี หนังสือนิทราบางเล่มมีร้อยและโคลงหลายชนิด เรียกว่า ลิลิต เช่น ลิลิตพระลอ ลิลิตตะเลงพ่าย

ร่าย: มีร้อยสุภาพและร้อยตัน มีทั้งร่ายยาวและร่ายสั้น ร่ายสั้นกำหนดวรรคละ ๕ คำ และกำหนดตำแหน่งสัมผัสแน่นอน แต่ร่ายยาวไม่กำหนดจำนวนคำหรือตำแหน่งสัมผัส เช่น เทศน์มหาชาติ มหาเวสสันดรชาดก ส่วนร่ายสั้น เช่น ลิลิตพระลอ ลิลิตนิทราชาคริต

กลอน: บังคับจำนวนคำและตำแหน่งที่รับสัมผัส แบบกลอนที่ใช้มาก คือ กลอนสุภาพ กลอนลำนำ กลอนดอกสร้อย กลอนบทละคร เช่น เสภาขุนช้างขุนแผน สิริวิบูลยิตติ อีเหนารามเกียรติ์

กาพย์: มีข้อบังคับจำนวนคำและตำแหน่งที่รับสัมผัส แบบกาพย์ที่ใช้มากคือ กาพย์ยานี กาพย์ฉกัฏฐ์ กาพย์สุรางคนางค์ เช่น กาพย์พระไชยสุริยา สุบินคำกาพย์

ฉันท์: บังคับจำนวนคำ ตำแหน่งรับสัมผัส และเสียงสั้นยาวตามตำแหน่งที่กำหนด มีกำหนดคำและเสียงสั้นยาว ตลอดจนสัมผัสต่างกันตามกำหนด แบบฉันท์ที่ใช้มาก คือ อินทริยเชียรฉันท์ (๑๑) ไตรภูมฉันท์ (๑๒) วสันตดิถีฉันท์ (๑๔) มาลีฉันท์ (๑๕) สัททวิภักตีฉันท์ (๑๙) สัทธราฉันท์ (๒๑) ฯลฯ เช่น สมุทรโฆษคำฉันท์ พระนลคำฉันท์ สามัคคีเภทคำฉันท์ มัทนะพาธา อิลราชคำฉันท์

๑.๑.๔ ลักษณะทั่วไปของวรรณกรรม

๑. ผู้แต่งเป็นบุคคลชั้นสูง มีบทบาทอุปถัมภ์และส่งเสริมงานวรรณคดี เช่น กษัตริย์ทรงเป็นกวี และนักเขียน ขุนนางแต่งเพื่อความพอใจมากกว่าเลี้ยงชีพ หรือมีพระบรมราชโองการให้สร้างวรรณคดี

๒. เนื้อเรื่องเน้นบุญญาธิการ ตัวละครจึงมักเป็นบุคคลชั้นสูง

๓. เน้นอรรถรสทางภาษา นิยมร้อยกรองมากกว่า ได้แสดงฝีมือของกวีได้มากกว่าร้อยแก้ว

๔. ท่วงทำนองการแต่งตรงไปตรงมา ไม่แสดงปรัชญาที่ลึกซึ้ง

๕. แสดงออกถึงความเป็นคนไทย รักสนุก เจ้าบทเจ้ากลอน มีชีวิตที่เรียบง่าย อยู่กับธรรมชาติ มีศรัทธาอยู่ในศาสนา ยกย่องสถาบันพระมหากษัตริย์

๑.๑.๕ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างวรรณกรรม

๑. สังคมและวัฒนธรรม เพราะกวีอยู่ในสังคมและวัฒนธรรมนั้น ๆ กวีถ่ายทอดความคิดความรู้สึกที่มีต่อสังคมผ่านงานวรรณกรรม

๒. วรรณกรรมพื้นบ้าน มักจะเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะและเป็นที่ถูกอกถูกใจของกวี จึงนำมาดัดแปลงสร้างสรรค์เป็นวรรณกรรมลายลักษณ์

๓. การแลกเปลี่ยนและรับถ่ายทอดวัฒนธรรมทางวรรณกรรม เช่น การนำวรรณกรรม ตำนานออก หรือวรรณกรรมตะวันตกมาสร้างสรรค์

- อินเดีย ได้แก่ ฝ่ายพุทธ และ ฝ่ายฮินดู เช่น รามายณะ รามเกียรติ์ โคลงพาลีสอนน้อง โคลงทศรถสอนพระราม มหาภารตะ ซึ่งมักจะมีเรื่องแทรกมาแต่ง เช่น อนิรุทธคำฉันท์ กฤษณาสอนน้อง คำฉันท์ ศกุนตลา

- เปอร์เซีย เช่น นิทาน ๑๒ เหลี่ยม อาหารบราตรี พันหนึ่งทิวา

- จีน เช่น สามก๊ก เลียดก๊ก ไซฮั่น

- ขวา เช่น อิเหนา

- มอญ เช่น ราชาริราช

วรรณกรรมตะวันตก เริ่มมีในสมัยรัชกาลที่ ๓ ส่งอิทธิพลมากในเรื่องรูปแบบและแนวคิด นวนิยายแปลเรื่องแรกของไทย เรื่อง *ความพยาบาท* (แม่วัน) และนิยายไทยแท้ เรื่อง *ความไม่พยาบาท* (ครูเหลื่อม)

๔. ผู้สร้างวรรณคดี (ความชอบของตัวกวี) กวีมักจะสร้างงานเขียนตามความชอบของกวีและสื่อสารถ่ายทอดความคิดอารมณ์ความรู้สึกของตนสู่ผู้อ่าน

๑.๑.๖ บทบาทของวรรณคดีไทย

๑. เป็นเครื่องบันเทิงใจ เช่น การเล่านิทาน หรือเล่าเรื่องจากจินตนาการ

๒. ประกอบการแสดง เช่น บทพากย์โขน บทพากย์หนัง บทลิเก

๓. สั่งสอน เช่น สุภาษิตพระร่วง โคลงโลกนิติ

๔. ส่งสาร มีลักษณะเช่นเดียวกับวรรณคดีประยุกต์ แต่งสาระให้คิด หรือ กล่าวถึงความ เป็นไปของบ้านเมือง เช่น พงศาวดาร บทละครพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

๕. เป็นส่วนหนึ่งของพิธีการ เช่น คำฉันท์ดุขกวีสังเวกกล่อมช้าง ลิลิตโองการแข่งน้ำ

๑.๑.๗ คุณค่าของวรรณคดีไทย

๑. สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไปของบ้านเมืองในขณะนั้น

๒. คุณค่าทางจิตใจ ทางพระพุทธศาสนา

๓. ศิลปะการประพันธ์

๔. การสะท้อนศิลปะแขนงอื่น

๕. ขนบประเพณี

คำถามท้ายบท

๑. จงอธิบายความหมายของวรรณคดี
๒. อะไรที่ทำให้ผู้อ่านจำแนกได้ว่างานเขียนใดเป็นวรรณกรรมหรืองานเขียนใดเป็นวรรณคดี
๓. เกณฑ์ในการแบ่งประเภทของวรรณกรรมมีกี่เกณฑ์ อะไรบ้าง
๔. จงอธิบายบทบาทของวรรณคดีไทย
๕. จงอธิบายคุณค่าของวรรณคดีไทย